

Качибеков Абдулла атындагы орто мектебини 2022-2023-окуу жылы.

Предмет: Кыргыз тили жана адабияты

Зээндүү окуучулар менен иштөө

Мугалим Токтогул уулу Бакай

№	Мазмуну	Сааты	Мөөнөтү	Колдонулуучу каражаттар
1	Байланыштуу кеп боюнча билимдерин бышыктоо	3	06/13/20/09.	Методикалык усулдар
2	Орфографиялык эрежелер	2	27/09 04/10	Методикалык усулдар
3	Фонетика боюнча билимдерин системалаштыруу	4	11/10 18/10 25/10 26/10	Методикалык усулдар
4	Тесттер менен иштөө	Жыл ичи		
5	Фонетикалык талдоо	2	09/11. 11/11	
6	Морфология боюнча билимдерин системалаштыруу	5	15/11 06/12 22/11 14/12 29/11	Методикалык усулдар
7	Морфологиялык талдоо	2	21/12. 26/12	
8	Лексика боюнча билимдерин системалаштыруу	5	12/01. 24/01. 16/01. 31/01. 18/01.	Методикалык усулдар
9	Лексикалык талдоо	2	07/02. 14/02	
10	Тесттер менен иштөө	1	21/02.	
11	Синтаксис боюнча билимин системалаштыруу	4	01/03. 13/03. 06/03. 16/03	Методикалык усулдар
12	Синтаксистик талдоо	2	04/04. 06/04.	
13	Тесттер менен иштөө	Жыл ичи		
14	Адабият теориясы боюнча билимдерин системалаштыруу	4	10/04. 12/04. 26/04. 19/04.	Көркөм адабияттар
15	Тапшырмалар	Жыл ичи		Даярдалган бөлүм боюнча тапшырмалар
16	Фразеологизмдер	Жыл ичи		
17	Зээндүү окуучулар арасында мектепте олимпиада уюштуруу	Май айы		Көрсөтмө куралдар, тесттер

Предмет: Кыргыз тили жана адабияты

Мугалими: Токтогул уулу Бакай

Зээндүү окуучулардын тизмеси

2022-2023-окуу жылы

№	Окуучулардын аты-жөнү	Классы
1	Түгөллова Сезим	7-класс
2	Дамир кызы Бурулсун	8-класс
3	Айтбаева Калипа	8-класс
4	Болсунбек кызы Айжан	9-класс
5	Замир кызы Нурайым	9-класс
6	Санжарбек кызы Жаркынай	10-класс
7	Табышова Алина	10-класс

2022-2023-окуу жылы ээндүү окуучулар менен иштөө журналы

№	Айлар	сентябрь			октябрь				ноябрь				декабрь			январь				февраль			март			апрель								
		06	20	27	04	11	18	25	26	03	11	15	22	29	06	14	21	28	05	12	19	26	03	10	17	24	31	07	14	21	28			
1	Түгөлдова Сезим	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+		
2	Дамир кызы Бурулсун	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+		
3	Айтбаева Калипа		+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	
4	Болсунбек кызы Айжан	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	
5	Замир кызы Нурайым	+		+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
6	Санжарбек кызы Жаркынай	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
7	Табышова Алипа	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+

Кесиптик созддор.

Тилдин создук курамынын ичиндеги ар кандай кесипчиликке байланыштуу жана кундолук турмушта анчалык кенири колдонулбай турган создорду кесиптик лексика дейбиз.

1. Килемге байланыштуу: кок килем, түк килем,
2. Киле согууга байланыштуу: такта жыгач, чалыш, токмок
3. Оюуларга байланыштуу: ыскыт, жээк,
4. Балыкчылыкка байланыштуу: дегээ, тор,
5. Отукчулукко байланыштуу: таш таман, апкыт.
6. Анчылыкка байланыштуу: тор, капкан, мылтык.

Булardan башка дагы мугалимдик, дарыгерлик, жумушчулук, жазуучулук, суротчулук мал чарбачылык ж.б.

Терминдер.

Белгилүү бир тушунуктун атын атоо учун алынган, кобунчо бир мааниде колдонулган создор жана соз тизмеги термин деп аталат.

1. Мал чарбачылыкка байланыштуу: музоо, торпок, кулун, тай
2. Курулуш иштерине байланыштуу: жер там, кабат там, эшик
3. Коомдук – саясий терминдер: жумушчу, колхозчу, шайлоо, жогорку кенеш
4. Тил илимине байланыштуу терминдер: кош чекит, жай суйлом
5. Онор жайга байланыштуу: текстиль, ийруу
6. Адабият таану илимине байланыштуу: адабият теориясы, роман
7. Математика: кобойтуу, болуу.

Эскирген созддор:

1. **Тарыхый:** Белгилүү бир тарыхый доорго тиешелүү колдонулуп, кийин колдонуудан чыгып калган, бирок элдик оозеки чыгармаларда, корком адабияттарда, жазма эстеликтерде гана колдонулган создор тарыхый создор деп аталат: датка, хан, болуш, мин башы, таажы. ж.б.

2. **Архаизмдер** гректин (эски байыркы) деген созунон алынган.

Азыр колдонулбаган, колдонуудан чыгып калган эски создор архаизм деп аталат.

М: от араба (поэзд), кырааткана (китепкана), уруят (эркиндик). ж.б.

Баш мүчө

Башка сүйлөм мүчөлөрүнө көз каранды болбой, сүйлөмдүн негизин түзгөн мүчөлөр баш мүчөлөр деп аталат

Ээ

Айтылып жаткан сүйлөмдүн башка мүчөлөрүнө грамматикалык жактан багынбай, баяндоочту сан, жак боюнча өзүнө баш ийдирип, атооч жөндөмөсүндө турган баш мүчө ээ деп аталат

Жөнөкөй ээ

Бир гана сөздөн туруп, ким? эмне? деген суроого жооп болгон мүчө

Татаал ээ

Экиден кем эмес сөздөн туруп, бир гана суроого жооп берген сүйлөмдүн ээси

Баяндооч

Грамматикалык жагынан ээге багынып, анын ар кандай абалын туюнткан мүчө баяндооч деп аталат

Жөнөкөй баяндооч

Бир гана сөздөн турган баяндооч жөнөкөй баяндооч деп аталат

Татаал баяндооч

Эки же андан ашык сөздөн туруп, бир гана суроого жооп берген баяндооч татаал баяндооч деп аталат

Этишти жана атоочтук баяндооч

Этиш сөздөн болгон баяндооч этишти, ал эми атооч сөздөрдөн болгон баяндооч атоочтук баяндооч деп аталат

Сүйлөм

Тилдин ички мыйзам ченемдүүлүгүнө ылайык грамматикалык жактан уюмдашылып, кадыресе ойду билдирген кеп бирдиги сүйлөм деп аталат.

Жай сүйлөм

Сүйлөмдүн айрым чакырада чечирме түрүндө болуп калган реуалары, тушундук, кубулушка жана башка ар кандай нерселерге караба башка оюн жайына гана билдирет

Суроолуу сүйлөм

Маалымат, кабар алуу максатында айтылган сүйлөмдөр

Буйруктуу сүйлөм

Сүйлөп жаткан адамдын, айтуучунун эркин, тилегин, өтүнүчүн, буйрукун билдирген сүйлөм

Илептүү сүйлөм

Илептүү сүйлөм кайсы бир нерсе болуп калган да башкалар жана башкалардын болуп калган нерселер менен катар, айтуучунун өзүнүн көзүнө, тушундукка жана башка ар кандай нерселерге караба башка оюн жайына гана билдирет

<https://tyup.net/>

Айтылган өзгөчөлүктөргө карай татаал этиштер негизги жана жардамчы этиш болуп экиге бөлүнөт. Негизги этишке, жардамчы этиш же көмөкчү сөз кошулуп айтылса татаал этишти түзөт.

Негизги этиш

этиш

-а

-и

-ып

-ганы

-мыш

Жардамчы этиш

этиш

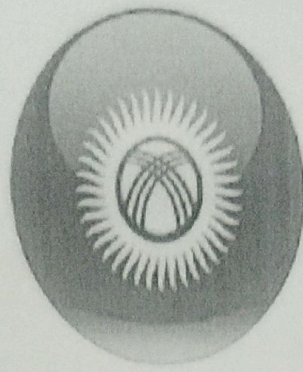
Тыныш белгилери

Сөз жасоо

Синтаксис

Морфология

Грамматика

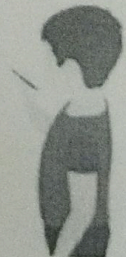
Кыргыз тил

Бир өңчөй багыныңкы татаал сүйлөмдөр:

Эрте айдалган эгиндер сеңселип, кеч айдалган эгиндер көк майсаңдан көйнөк кийгенсип, айдоо аянты көзгө жакшы көрүнөт.

- 1) Сары жалын соймондоп, түндүн капкара көшөгөсү өңүрүн жалмалап, кызыл учкундар жылтылдап, алаң караңгылыктын кучагына кирип жок болуп жатты.
- 2) Күн күркүрөгөн сайын, чагылган жаркылдаган сайын, кара жамгыр төккөн сайын, сугатчы андан да катуу жаашын тилейт.
- 3) Жылдыз толуп, мал короого кирип, эл аягы тынгыча, ал үйгө кирген жок.
- 4) Командир алдыга аттанганда, бир да адам калбастан, баары артынан аны ээрчий басты.

Этиштин өзгөчө формалары менен этиштин татаал формасынын айырмачылыгы

Этиштин өзгөчө формалары

Чакчылар менен жак формасындагы этиштердин айкышы дайыма эле этиштин татаал формасын түзө бербейт.

Кичи пейил жана адептүү болгон адам калайыктын сүймөнчүлүгүн өзүнө бой сундуруп багындырат.

Кантип багындырат?

Ышыктоочтук милдетти аткарат.

Этиштин татаал формалары

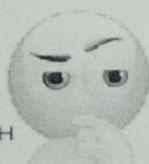
Кичи пейил жана адептүү болгон адам калайыктын сүймөнчүлүгүн өзүнө бой сундура алат.

Эмне кылат?

Баяндоочтук милдетти аткарат.

- Этиштин татаал формалары эки же үч сөздөн турган болсо, анын биринчи түгөйү негизги этиш катары келип, калган түгөйлөрү жардамчы этиштин милдетин аткарат:

- 1. Өр чапчып чыккан аттар антаңдап дем алып, кээде токтой калып жатты.
- 2. Экинчи балбаныбыз да жеңилип, биз кубана албай турабыз.
- Мисалдарда этиштик формаларда негизги маани: токтой, кубана. Ал эми маанини толуктоо үчүн жардамчы этиштер: калып калды, албай турабыз колдонулду.

Негизги жана жардамчы этиштердин жайгашуу орду

